

Kunnskapsminister Tonje Brenna
Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe

02.03 2023

Innspill til Kunnskapsdepartementets budsjett for 2024

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 100 000 medlemmer, hvorav 15 000 studentmedlemmer.

Forskning for å styrke grønne bærekraftige næringer

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, som ble lagt fram høsten 2023, bør styrkes med økonomiske opptrappingsplaner fra 2024. Dersom vi skal nå klimamålene kreves en rask, grønn omstilling av økonomien og måtene vi bruker og produserer energi på. Overgangen til et lavutslippssamfunn er en utfordring, men gir også store muligheter for ny verdiskaping og nye arbeidsplasser. Forskning og innovasjon knyttet både til omstilling av næringer og til å finne klimaløsninger vil være avgjørende for å lykkes.

Tiltak for utdanning av teknologikompetanse

Tiltak for en bærekraftig økonomi må følges av tiltak for rekruttering og kompetanseheving innen teknologisk kompetanse. Den planlagte stortingsmeldingen om kompetanse – utsynsmeldingen - bør inneholde tydelige prioriteringer som følges opp med økonomiske virkemidler.

Det norske samfunnets behov for kompetanse innenfor teknologi- og realfag er større enn noen gang, og etterspørselen er økende. Kompetansebehovet i norsk arbeidsliv er kritisk og kan i ytterste konsekvens gå utover verdiskaping, sikkerhet, velferd og demokrati.

NITO mener det er behov for en gjennomgående teknologi- og realfagssatsning som sikrer at vi klarer å møte etterspørselen i et arbeidsmarked i rask endring. Denne kompetansen er avgjørende for utviklingen arbeidslivet skal igjennom – være seg offentlig, privat eller ideell sektor.

En slik satsning bør inneholde:

- **Styrking av realfag og teknologi i grunnskole og videregående skole** gjennom økt lærerkompetanse og læremidler av god kvalitet. Satsningen må ha en regional forankring bygget på nasjonale virkemidler og en forpliktende strategi, slik at barn og unge over hele landet får de samme mulighetene.
- **Styrket finansiering av de teknologitunge utdanningene i høyere utdanning.** NITO har en forventning om at finansieringsutvalgets rapport, som ble lagt fram i 2022, følges opp med en betydelig styrking av de teknologiske utdanningene.
- **Økt antall studieplasser innen teknologiske fag.**

Styrking av IKT-kompetanse er helt avgjørende for å realisere mulighetene som ligger i viktige satsinger på datadrevet økonomi og grønn omstilling. En rapport fra Samfunnsøkonomisk analyse¹ konkluderer med at Norge vil trenge 40 000 flere arbeidstakere med IKT-utdanning fram mot 2030. Spisskompetanse er særlig etterspurt, men tar lang tid å utvikle gjennom utdanningssystem og arbeidserfaring. For å sikre at det utdannes tilstrekkelig mange personer med avansert IKT-kompetanse må antallet IKT-studieplasser i høyere utdanning økes. NITO anbefaler en økning av IKT-studieplasser med omlag 1500 fra 2024.

Videre viser en rapport fra Menon Economics² at Norge vil trenge opp mot 6.000 nye ingeniører fram mot 2030 innen de tre områdene havvind, hydrogen og batteriteknologi. Dette kommer på toppen av et udekket ingeniørbehov i andre næringer, og kan i verste fall føre til at Norge ikke får realisert regjeringens ambisjoner. Det er kort tid til 2030, og behovet for ingeniører i de nye grønne næringene vil øke ytterligere etter 2030.

Laboratoriemedisin er en bærebjelke i dagens helsetjeneste, men det er generelt vanskelig å få besatt bioingeniørstillinger i alle helseregioner i 2022. Alle de fire regionale helseforetakene har i sine utviklingsplaner meldt at de vil få behov for flere bioingeniører fram mot 2035. Statistisk sentralbyrå (SSB) har varslet om økt behov for bioingeniører siden 2002 og opererer i sin siste framskrivning, *Helsemod 2019*, med en estimert vekst på 40 prosent i behovet for bioingeniører fram mot 2035. For å møte dette behovet må det opprettes 200 ekstra studieplasser årlig. Se ellers NITOs rapport om behovet for bioingeniører³.

Styrke nasjonale virkemidler for kompetanseheving:

Skal vi lykkes med et kunnskapsintensivt arbeidsliv må det sterkere insentiver til for at flere skal få mulighet til etter- og videreutdanning.

- **Kompetanseutvikling må gjøres til en opparbeidet rettighet forankret i lov og avtaleverk.** Dette bør følges av finansielle rettigheter og kobles opp mot trepartssamarbeidet gjennom en «arbeidslivets kompetanseavtale». Avtalen må gjelde hele arbeidslivet, og den må gjøres tilgjengelig for alle typer arbeidskraft.
- **Etablere regionale kompetansefond styrt av partene i arbeidslivet**
NITO anbefaler å sette av minst 130 millioner til regionale kompetansefond, der partene i arbeidslivet, sammen med utdanningssektoren identifiserer behov og henter inn tilbud.
- **Langsiktig finansiering av bransjeprogrammene for kompetanseutvikling**
De etablerte bransjeprogrammene må videreføres med et lengre perspektiv enn tre år. Bransjeprogrammene for olje, gass og leverandørindustrien og for elektro/automasjon- og el-kraft/fornybarnæringen bør videreføres i minst en ny tre-års periode fra 2024. Det tar tid å utvikle tilbud som treffer behovet, og det gjenstår mye arbeid til vi har fått opp tilstrekkelig antall gode faglige studier og en god struktur for videreutdanning i disse bransjene.

¹ <https://www.nito.no/politikk/undersokelser/norges-behov-for-ikt-kompetanse-i-dag-og-framover/>

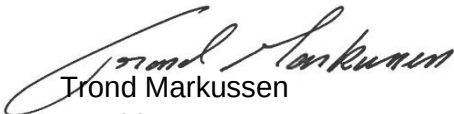
² <https://www.nito.no/politikk/undersokelser/ny-rapport-om-ingeniorbehov-i-gronne-naringer/>

³ <https://www.nito.no/bioingeniorrappport2022>

- **Styrke studieforbund under Kunnskapsdepartementets budsjett**

Studieforbundene er viktige verktøy for å inkludere flere i arbeidslivet og for å nå målene i kompetansereformen. De har en unik organisering, de er landsomfattende og når ut til mottakere av kompetansetilbudet på en direkte og effektiv måte.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Egil Thompson
Generalsekretær